

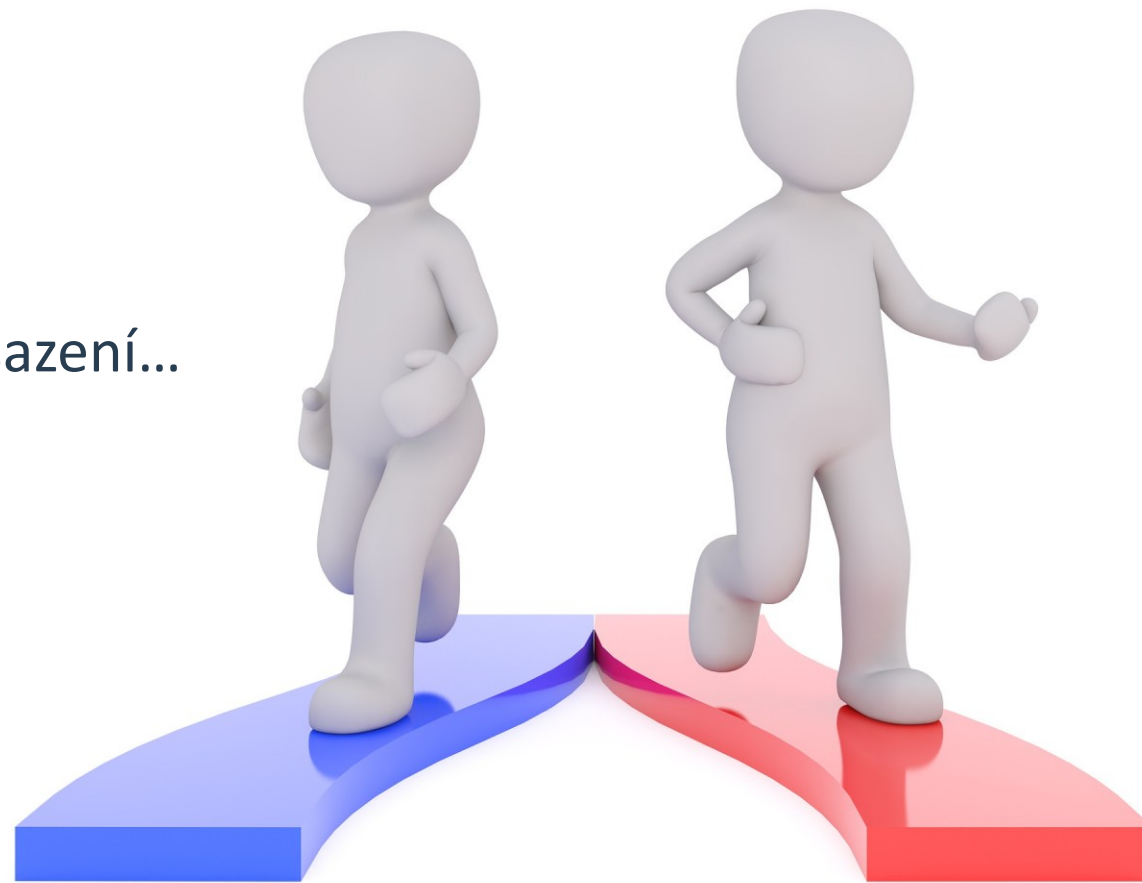
STANDARDY V KNIHOVNICTV Í

PhDr. Marie Šedá
metodik.knihovna@gmail.com

Ohlédnutí do historie

- **Zákon č. 430/1919 Sb.**
 - povinnost zřídit knihovnu
 - čítárny a hudební oddělení
 - služby po národnostní menšiny
 - finance na knihovnu a personální obsazení...
- **Zákon č. 53/1959 Sb.**
 - žádná standardizace
- **Zákon č. 257/2001 Sb.**
 - základní rozsah služeb
 - povinné a fakultativní
 - nestanoví standardy

ZAHRANIČNÍ INSPIRACE

Austrálie

- 14 různých standardů
 - pro personální zajištění knihovny
 - minimální standard
 - pro budovy knihoven
 - pro MVS
 - pro studium místních reálií
 - pro odborné služby
 - pro referenční služby

Austrálie

- 1 plný úvazek na každých 10 000 obyvatel
 - v přímých službách
- + **specialista na komunitu a její potřeby**
 - přesné popisy pracovních míst
 - rozdělení pracovních pozic a rolí napomáhá při náboru zaměstnanců
 - vzdělávání pracovníků a jejich hodnocení
 - definování úkolů pro dobrovolníky
 - **ti ale nesmí nahrazovat odborný personál**

Ohio

- dobře udržovaný fyzický objekt, dostupný členům komunity
- knihovna má požární hlásiče, nouzové a evakuační východy, zásobárnu první pomoci a přístřeší pro případ tornáda
- knihovna poskytuje parkování zdarma

Ohio

- zaměstnanci knihovny mají popisy svých pracovních míst
- je prováděno pravidelné hodnocení zaměstnanců
- veřejnost je pravidelně informována o činnosti knihovny
- obyvatelé jsou vedeni k užívání knihovny
- knihovna o sobě vytváří pozitivní obraz
- výroční zprávy, webové stránky, elektronická komunikace...

STANDARD

Standard

- norma, obecně uznávané měřítko
- knihovnické standardy
- odrážejí změny ve společnosti a tím i v knihovnictví
- nástroj k posouzení silných i slabých stránek konkrétních knihoven
- nástroj k posouzení úrovně knihoven
- doporučení nikoli dogma
- standardizace
 - národní norma pro určitou činnost

Standards v knihovnictví

- Součást legislativy, pokynů, doporučení
- Standard pro regionální funkce
- Standard pro služby knihoven
- Standard pro dobrý knihovní fond
- Standard pro práci se seniory
- Standard Handicap Friendly
- Knihovna v obci
 - ... <https://ipk.nkp.cz/legislativa/normy-standards-doporučení>

Standardy v knihovnictví

- **plné verze**
 - Metodické pokyny Ministerstva kultury k vymezení standardu...
- **barevné verze**
 - Standard pro dobrou knihovnu
 - Služby knihoven knihovnám
 - Standard pro dobrý knihovní fond

STANDARD PRO DOBROU KNIHOVNU

- Směr žádoucího vývoje knihoven
- Definuje optimum, kterého by měly knihovny dosahovat
- Charakterizuje to, co chápeme jako dobrá knihovnu
- Ne všechny knihovny ho dosahují
- Vycházejí z dosažené úrovně knihoven
- **Na standard pro dobrou knihovnu navazuje projekt Benchmarking knihoven**
- Podle hodnot v Benchmarkingu knihoven jsou posuzovány knihovny v soutěži Městská knihovna roku (cena SKIP a SMO)

Význam standardu

- mění se pohled na služby knihoven
- umožňují plánování služeb
- jsou měřitelné a prokazatelné
- jsou založeny na současné realitě a příležitostech vedení knihovny
- díky nim může každá veřejná knihovna každoročně hodnotit kvalitu svých služeb
- slouží jako argumenty pro zřizovatele knihoven
- Vychází z Manifestu IFLA/UNESCO o veřejných knihovnách
- Je inspirován zahraničními standardy (Velká Británie, Německo...)

Hodnocení standardu

- minimálně 1 x za 2 roky na webových stránkách
- obvykle po 5 letech dochází k aktualizaci – porovnání se skutečným stavem knihovnických služeb

SLUŽBY KNIHOVEN KNIHOVNÁM

MP k zajištění výkonu RF knihoven

- Cílem je:
 - Zajistit dostupnost služeb ve všech místech ČR podle Koncepce rozvoje knihoven
 - Vyrovnat rozdíly v úrovni služeb
 - Zajistit kvalitu a kontinuitu VKIS podle potřeb uživatelů
 - Pracovat na základě dělby práce a koordinace v kraji
 - Efektivně zacházet s finančními prostředky
 - Dbát o celoživotní vzdělávání knihovníků

Knihovny – jejich úlohy

KRAJSKÁ

- SPOLUPRÁCE S KI NK ČR
- KRAJSKÁ KONCEPCE
- SMLOUVY
- ČINNOSTI KK
- STATISTIKA RF
- ZPRÁVA RF
- PLNĚNÍ STANDARDU
- OCENĚNÍ KNIHOVEN

POVĚŘENÁ

- SPOLUPRÁCE S KK
- SMLOUVY S
OBSLUHOVANÝMI
KNIHOVNAMI
- VYKONÁVÁNÍ SLUŽEB
- PRŮZKUMY
- VÝKAZY K RF
- VZDĚLÁVÁNÍ, ŠKOLENÍ,
PORADY
- STATISTIKA RF

OBSLUHOVANÁ

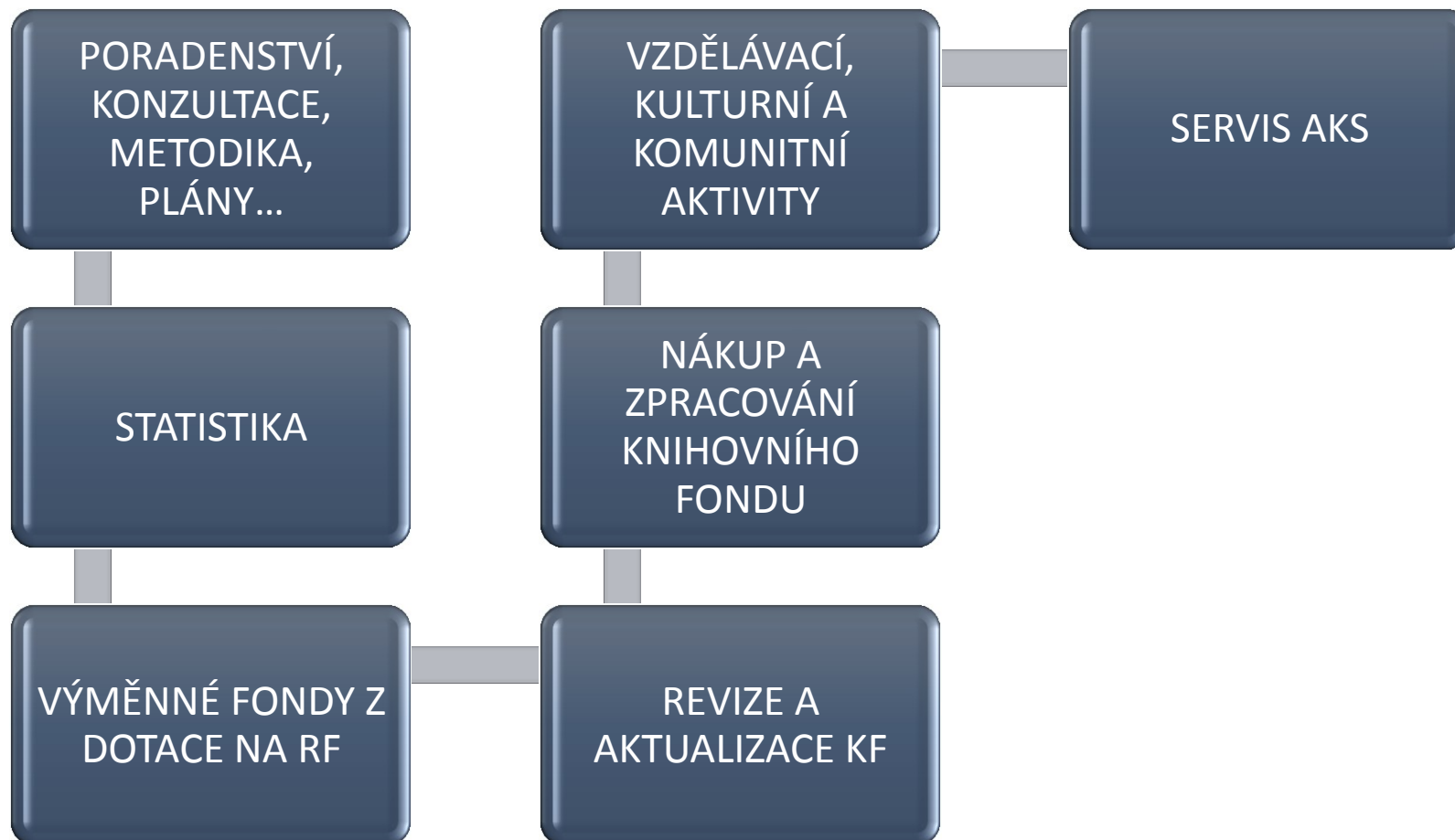
- DOKUMENTACE SLUŽEB
- ÚČAST NA PORADÁCH,
ŠKOLENÍCH,
SEMINÁŘÍCH
- PRÁCE S VÝMĚNNÝM
FONDEM
- SPOLUPRÁCE PŘI
ZAVÁDĚNÍ AKS
- REVIZE FONDU
- KULT (MK) 12-01

Provozovatel - povinnosti

- Zajištění prostor, moderního technického vybavení
- Hradí náklady spojené s provozem knihovny
- Ve spolupráci řeší personální podmínky
- Podporuje komunitní aktivity knihovny
- Umožňuje pracovníkům PK vstup do knihovny v souvislosti s výkonem RF

Standard pro výkon RF

Výkaz výkonu a financování RF

- Výkaz vyplňuje každá PK ke 31.12. příslušného roku
- KK vyplňuje krajský sumář výkazu
- Zpracuje roční zprávu o výkonu RF
- Odesílá vše do KI NK a do 15.3. příslušnému krajskému úřadu
- KI NK zpracovává roční zprávu za celou ČR

STANDARD PRO DOBRÝ KNIHOVNÍ FOND

MP pro dobrý fond

- jen pro knihovny zřizované obcemi (ne pro kraj)
- pro obce do 40 tis. Obyvatel
- návaznost na oba předchozí standardy

Předmět standardu

- zásady tvorby KF
- typy a formy dokumentů
- rozsah KF
- základní součásti KF
- financování KF
- aktualizace a vyřazování
- hodnocení využití KF
- revize KF
- právní předpisy a doporučení

TIŠTĚNÉ DOKUMENTY

KNIHY

PERIODIKA

KARTOGRAFICKÉ
DOKUMENTY

HUDEBNINY

ELEKTRONICKÉ DOKUMENTY A EIZ

E-KNIHY

DATABÁZE
ONLINE

ZVUKOVÉ A AUDIO DOKUMENTY

AUDIOKNIHY

HUDEBNÍ
NAHRÁVKY

FILMY

DALŠÍ TYPY DOKUMENTŮ

TEMATICKÉ
KUFŘÍKY

SPOLEČENSKÉ
HRY

SKLÁDANKY

EDUKAČNÍ HRY

Rozsah a financování knihovního fondu

- 2 – 3 knihovní jednotky / 1 obyvatel
 - pro malé knihovny minimálně 2 500 sv. knih
- 30 – 45 Kč / 1 obyvatele
- roční procento obnovy
 - 7 % knihovního fondu, tj. u fondu 2 500 sv. knih = 175 nových knih

Revize a vyřazování KF

- revizi KF stanoví knihovní zákon a vyhláška č. 88/2002 Sb.
- aktualizace fondu
 - co nakoupím – vyřadím (stejný počet svazků)

Hodnocení využití fondu

OBRAT KF

- **OBRAT = POČET VÝPŮJČEK/KNIHOVNÍ FOND**
- 2-3 je optimální hodnota
- méně než 2 – fond je málo využíván, proto aktualizovat
- více než 4 – fond je silně využíván
- 10 – 20 optimální hodnota pro dokumenty s krátkou výpůjční lhůtou (CD, DVD...)

AKTIVACE KF

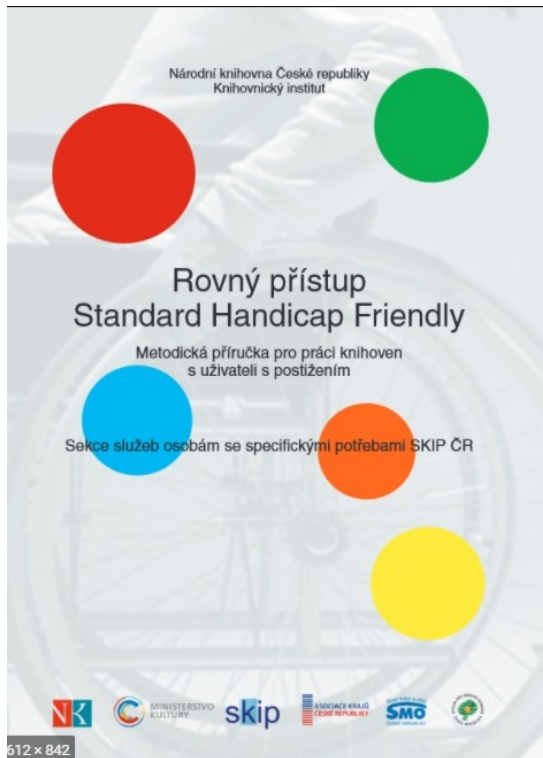
- **AKTIVACE = k.j., které byly během roku půjčeny/celkový objem výpůjček x 100**
- 90 % je optimální hodnota
- méně než 90 – některé části fondu neodpovídají čtenářským požadavkům
- více než 90 – fond je silně využíván, zvýšit nákup KF

DALŠÍ DOPORUČENÍ

Další doporučení

Doporučení pro práci s různými skupinami uživatelů

- [Aktivity SKIP na podporu čtenářství a k propagaci služeb knihoven Bulletin SKIP, 1/2018 \(.pdf\)](#)
- [S knížkou do života - projekt Bookstart v českém prostředí Bulletin SKIP, 1/2017 \(.pdf\)](#)
- [Jak na projekt S knížkou do života \(Bookstart\). Metodická příručka \(2018, .pdf\)](#)
- [Rovný přístup. Knihovna přátelská k seniorům. Metodická příručka pro práci knihoven se seniory \(2016, .pdf, 938 kb\)](#)
- [Rovný přístup. Standard Handicap Friendly. Metodická příručka pro práci knihoven s uživatele s postižením](#)
- [Rovný přístup. Knihovny a skupiny ohrožené sociálním vyloučením. Metodická příručka pro práci knihoven se sociálně vyloučenými a sociálním vyloučením ohroženými skupinami uživatelů \(2018, .pdf\)](#)
- [Knihovna v obci, příručka pro starosty \(2020;pdf.\)](#)

Metodický pokyn pro postupy rekonstrukce knihoven

Metodika předkládá doporučené postupy a parametry pro optimální průběh rekonstrukce v knihovnách zřizovaných anebo provozovaných obcemi do 40 tis. obyvatel. Knihovny ve větších sídelních místech mohou použít uvedená doporučení přiměřeně, s přihlédnutím k aktuálnímu zaměření knihovny, také k potřebám a možnostem místa. **Dokument ke stažení.**

Přístupné webové stránky

GDPR pro knihovníky

Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury

Metodický pokyn je určený pro pořizovatele a projektanty územně plánovacích podkladů a územně plánovací dokumentace. Týká se i výstavby a rekonstrukci knihoven. **Metodický pokyn stahujte zde.**

Standardy služeb architekta

Česká komora architektů vydala standardy služeb jako metodický nástroj pro ustanovení vztahů mezi architektem a klientem v projekční praxi. Standardy by měly pomoci jak architektům, tak i klientům stanovit dobré podmínky spolupráce. Standardy služeb architekta lze využít zejména při formulaci obsahu smluvních vztahů.

Dokument je **volně ke stažení.**

STANDARDY V KNIHOVNICTV Í

PhDr. Marie Šedá
metodik.knihovna@gmail.com

